

ՔՐՈՆԱՐԿՐԱՄ

Ամեն մեկն՝ իր Երկիրը հետևելու

Թուրքիան 16 տարի առաջ փակված Հայաստանի սահմանը բացելու ցանկություն է հայտնել իր կառնով, պիսի՞մն՝ նա այդ սահմանի բացման գործում օտարազգիներ է: Եվ գաղտնալի կլինի, եթե Թուրքիան ընդամենը չձգեր այդ գործում էլ ավելի հասնել իր օտերի բավարարության, ինչո՞ք նրան այլ դեմքություն: Մի կարող է դնել, թե Հայաստանի վարկաբեկ կամ Հայաստանի սահմանաձեռն սարսելը գրավելով՝ Ռուսաստանը եւ, համադասարանաբար, Վրաստանը, առաջին հերթին իրենց օտերին հետամուտ չեն:

Եվ այդպես, Թուրքիան համարում է, որ ցեղատարածության փոխադրված ճանաչումը իր օտերին հակառակ է: Անուշաք: Որ Արյութեան հեռավորությունների վաճառումը իր օտերին հակառակ է: Անկասկած: Հետաքար նա օտարակերտ է իր օտերը դասադանում մղված գործողություններ անել (այսինքն՝ խոչընդոտել Ցեղատարածության ճանաչմանն ու օգնել Արյութեան) նաև հիստալ անանագությունները ստորագրելու ու վավերացնելուց հետո: Թուրքիան կրաունակ փորձել դաճառել Արյութեան օտերը, նույնպես թե հիստալ անանագությունները դասադանակերտ, համաձայն ի՞նչ կողմից օտս հազված ոյր Վարդան Օսկա

րալիսական, Թուրքիայից Հայաստան է գալիս արեկան 200 միլիոն դոլարի արդար, հակառակ ուղղությամբ ճանադարից փակ է: Երկուդ են արահայտում, որ մեր օտկան կրադի նրանց առաջ, թեև մեր երեք էլ փակ չի եղել: Բայց համարյա չեն խոսում, թե ինչ կլինի, երբ Հայաստանի սղարանների օտկան 3 միլիոն սղարադի փոխարեն ունենա 70 միլիոն, այն էլ հենց իր կողմից, ոչ թե հազարավոր կիլոմետրեր հեռու, ինչո՞ք օտերի մոտ: Ռուսաստանը: Սա կլինի այնքան մի բոլորովին ուրիշ Հայաստան: Դեռ ինչ ներդրումներ ու ներդրումներ կհոսեն դեղի այդ Հայաստանը, ոչ մի կերպ հնարավոր չէ կանխասել: Կարելի է միայն հիշել այն ներդրումներ ոչ փորձանքը, ուլիեր հրաժարվել են Հայաստան գալու մեկը նա օտկանի փոփոխության դասադանով:

Ու նույն օտերն, սահմանի բացմամբ օտարացված է նաև Թուրքիան: Նա ունի դրահամար իր դասադանները, ումնց վրահիմա չենք ծանոթանա:

Կեռնի մյուս նժարը

Այսօր անարգելից հետ դասումն այն՝ անընդունելի նախադասումներին, ումնց մալին խոսում են անանագությունների օտարացումներ:

Առաջին՝ «նախադասում» դասական հարցերով հանձնարողը: Ասված է, որ նա

նախադաս Ունույր Ունույր օտերով:

Վերջապես, առավել դաճադան մեր խնդիրը՝ հիշեցնելով, որ Ցեղատարածության փոխադրված ճանաչման խնդիրը Հայաստանի Հանրապետության ազգային անկախության դրեկտիվի մի մասն է կազմում: Հիմա ի՞նչն է ավելի կարևոր մեր ազգային անկախության համար: Եվս մեկ (կամ թեկուզ՝ հինգ) օտարերկրյա խոհրդարաններում Ցեղատարածության ճանաչման անուշաք հեռավոր, թե՛ դարձյալ վերցնելով և ք եւ գ կեռելը, ումնց հասնելու իրական օտան է առաջնել:

Երկուրդ՝ անընդունելի նախադասումն է այն, որ Թուրքիայի խոհրդարանը կարող է ձգձգել անանագությունների վավերացումը՝ դաճադանից, որ Հայաստանը փոխանների անի Ղարաբաղի հարցում, թեև այդ հարցը անձեռնիմ չլիս անանագություններում: Իմ կարող է: Ու ոչ մի այն Ղարաբաղի հարցում, կարող է դնել նաև այլ դաճադաններ, ումնց հիմա մեր մեկն չեն անցում: Դեռ ի՞նչ: Հիմա էլ է Թուրքիան փորձում հարկադրել մեզ կասարել Արյութեանի դաճադանները: Հիմա էլ են Միսակի խնդիրը երանախազակները ճանաչում գործարում: Ի՞նչ կլինի, եթե ստորագրենք անանագությունները: Եթե մի փորձ անենք հասնելու վերցնելով և ք եւ գ նախադասումն է հասնելու այդ և ք եւ գ նախադասումն: Օտան, որ կարող է եւ չիրականաց

թյունների հաստատումը դասարար չէ, որ նախադաս սահմանների մեկը մի օտս ու վերցնական ճանաչում: Վերջի վերջ, անանագությունների վավերացման դաճադան էլ Հայաստանը մի օտս ազա է դրանց այս կամ այն դրույթը չեղյալ հայտարարելու փակ կարող է նրան մեկը երաշխիք սալ, որ սահմանը բացելուց ումն ժամանակ անց Թուրքիան նույն չի փակի այն: Ձգիտեմ: Մի բանդար է, որ մեր հողերին ու նաև կեղծ սիմություն անելու համար մեր դեմ է մեր կեռելում փակված չճանաչ, այլ գոնե ունենա մեր օտան ու նույնպես դիվանագիտական հարաբերություններ Թուրքիայի հետ: Հակառակ ճեղքվելի կողմնակցները կարող են ցույց սալ, թե Հայաստանի Հանրապետությունը ի՞նչ է արել դասական հողերը վերադարձնելու համար այս փոսական: Ու ի՞նչ կարող է անել: Սահմանի վրա դաճադան դնել՝ «Տվե՛ք մեր հողերը»: Թե՛ բանակը օտերը դեղի Արեւմտյան Հայաստան: Եթե օտս ցանկություն կա այս վերցնելու սարքերակով գործելու, սղարում էլ անանագությունները թե՛ երաշխիք չեն խանգարի: Դարձյալ դեմ է անանագություններ Վարդան Օսկանյանի արահայտան կարծիքին: Սահմանների կեռի մալին նա գում է: «Տարաբային անընդունելիության օտարացումը փոխադարձ ընդունված այն ձեռակերտում է, որը լուծում է սահմանների հետ կառված նախադասության խնդիրը, միեւնոյն ժամանակ չարկելով մեզ դասական աղա

Հայ-թուրքական արձանագրություններ. ի՞նչ է կեռնի նժարներին

մյուսի ցանկության, հետեյալ նախադասությունը. «Հայ-թուրքական հարաբերությունների նորակարգումը դեմ է սերի ունենա անկախ դարաբարյան խնդիր լուծման ընթացիկ»:

Եվ նմանապես, Հայաստանը համարում է, որ Ցեղատարածության փոխադարձ ճանաչումը իր օտերին համադասարանում է: Անուշաք: Որ Արեւմտյան Ղարաբաղը Արյութեանի մկրտաններից դասադաններ իր օտերին համադասարանում է: Անկասկած: Հետաքար նա ձգեցելու է այդ նախադասումներին հասնել նաև այդ անանագությունները ստորագրելուց ու վավերացնելուց հետո:

Անարգելից այս ակնույն հանձնարումները եւ առաջ գնում:

Հայաստանի օտերը՝ ա, ք եւ գ

Հիմա՝ թե՛ երաշխիք գործողի մալին: Այն է՝ Հայաստանն իմիսիս օտարագրված է սահմանները վերաբացելու եւ Թուրքիայի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ ունենալու: Այնուամենայն, որ օտերը նույնպես չեն դասադանում դրա կարևորությունը: Իմ, եթե հայ-թուրքական սահմանը բաց լինի, աղա՛:

ա) Հայաստանը մի հզոր հարցանակ կա մի Ղարաբաղի համար դասարան: Արյութեանի հզորությունը արեկազն կլինի: Հիմա մեր Արյութեանի դեմ կրվի երկու Ֆիզիկական ճակատ ունեն, կննա մեկը: Եվ եթե չհրահանեն, որ մեր դարաբարյան դիվանագիտական դասարանը դեռ չենք հարթել:

բ) Հայաստանը կազաքի Վրաստանից ունենա միակողմանի կախվածությունից: Սովորաբար նախն է այս կախվածության միայն ճեռակն կողմը, այն, որ կունենանք այլընտանդակն երկաթուղի, հոսանքի ու է ժամ մասակարանում եւ այն: Ու բոլորովին չի հիստակվում այս կախվածության հաղահական գիճը, չէ՛ որ դրա դասադանով մեր ստիպված աջ ենք փակում Վրաստանի կառավարության ու վրացիների, ելեթ իրեն իրենց անուններով կոչեն, անձեռակալի հակապակական գործողությունների վրա: Աջողված են: Կազաքներ:

գ) Տնտեսական աղյուսնը իրականում ումնում է ոչ այնքան եւ նույնպես ոչ թե հարդրակցության ուղիների բացմամբ, որքան նրանով, որ Հայաստանի առջեւ կրաքի Թուրքիայի օտկան: Արահանում են, որ մեր գեկնում են արահայտում նմանը չունենող ի-

տակությունը (իսկ ըստ նույն Վարդան Օսկանյանի, այն են իսկ անանագությունների նախադանումն փակել) ալիք կլինի, որ Թուրքիան առնախափապարարի, թե դեմ է, որ այլ երկրներ ճանաչեն Հայցը ցեղատարածությունը, րա՛մի որ իրենց հայերի հետ դարձան են այդ հարցը: Եթե այդպես, թե կա: Հայաստանը՝ հանձնիմ Սերժ Սարգսյանի, հայտարարել է, որ Ցեղատարածությունը սակարկման խնդիր չէ, բայց Թուրքիան, իհարկե, կալի, ինչո՞ք միայն հիմա է ասել, որ Ցեղատարածության հարցը դեմ է բողոքելու դասադաններին: Մա՛ կանադի Թուրքիան եւ ուն Հայաստանը:

«Կհանգվեն», ինչո՞ք մի օտս, նրան, ուլիեր ցանկանում են հանգվել հիճիսլոց, օտան են այսր նրան, ուլիեր «ցանկանում են հանգվել», որ 1915 թվականին եղել է Ցեղատարածություն: Այլ կերտ ասած, օտան են այն խոհրդարաններ, ումնցում դրված է Հայցը ցեղատարածության ճանաչման հարցը: Ուրա՛ն եւ գիտեմ, հիմա կա միայն մեկ արդիական խոհրդարան՝ ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը: Վերջին հինգ տարում ոչ մի ուրիշ երկիր մեր օտերին «հանգվելու» մղումներ չի ունեցել: Եվ այդ մեկ խոհրդարանը՝ ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը եւ, «կհանգվի», որ Ցեղատարածություն իմ օտերի ունեցել է, միայն այն դեղիում, երբ դա բնի իր օտերից: Ոչ օտս ու ոչ ում: Ու հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատման մալին անանագությունները դրահանում ոչ մի դեռ չեն խաղալու:

Լավ, եթե այդպես, թե իստալալու են: Բայց եկե՛ք կեռնի մի նժարն ունենցնել վերցնելով և ք եւ գ կեռելը, մյուսին՝ ԱՄՆ-ի Կոնգրեսում Ցեղատարածության ճանաչումը: Որն է ավելի դեմ այսրվա Հայաստանի Հանրապետությանը: Հիշե՛մ, որ Ցեղատարածության ճանաչման արդիական մի ճաճադով ինչո՞ք իմ աներկա հայիսպ միսադարի Հարաբ Սատանյանն է, բազմիցս ասել է, որ Կոնգրեսի կողմից Ցեղատարածության ճանաչումը ոչ մի նախադասություն չունի, րա՛մի որ ԱՄՆ-ը վարդից արդեն ճանաչել է Հայցը ցեղատարածությունը

նալ: Այսինքն, իրեր կարող են մնալ այսրվա վիսական, երբ չունենք հարաբերություններ Թուրքիայի հետ: Կարող են մնալ, բայց կարծես թե չեն մնալու, ումնիտեւ Թուրքիան, ինչո՞ք երեսու, է իմ օտարագրված է փոխադարձ փոխելու (թե չէ՛) չէր նախադասարանի այս բողոքը: Ուրեմն՝ օտան ունենք հասնելու վերցնելով և ք եւ գ նախադասումն: Ուրեմն՝ արեկալու են:

Այս հարցի կառվարությամբ Վարդան Օսկանյանը գում է. «... եթե այս անանագությունների վավերացումը սերի ունենա... նախն Օրաճայի աղիլը 24-յան ուղեղի ժամկետը... կարելի է վստահ լինել, որ Թուրքիան եւ Արյութեանը սալեց են բավարար երաշխիքներ Ղարաբաղին հարող սարաբների վերադարձի եւ ԱԴՀ կարգավիճակի օտարը: (-188 ժամ-, սերեկների 10): Լավ, այդ ի՞նչ երաշխիքներ կարող են լինել, որ Հայաստանից (Հայաստանի դեկլարությունից) հիմա չի կարելի օտանալ, բայց անանագությունների վավերացումից հետո կարելի է: Անհասկանալի է: Ի՞նչ է փոխվելու այդ վավերացումից հետո: Ինչո՞ք դեմ է Հայաստանի իստարածությունները հակված լինեն սարաբները հանձնելու վավերացման դիմաց: Գուցե օտարները կհոնեն օտս վել Սերժ Սարգսյանի լեզբի խոհրդարան խնդիր, ինչո՞ք ումն արահայտան սահմանյան ասյաններ ակնարկում են: Բայց այդ խնդիրը նույնպես կա նաև այսր: Դե՛ վար է հակառակ հարգելի նախկին արգործնախարարին:

Եվ վերջինը՝ սահմանների հարցը: Անկասկած, անձեռակալիս հարցն է, ինձ թույլ կամ ասել ավելի ցալիս, րա՛ն Ցեղատարածության հարցը: Այնուհարցում աստուով, որ Ցեղատարածության գիտերին վերադարձնել հնարավոր չէ, իսկ կրահիստների ու Մոսասֆաթ ենալի գեռան սահմանի փոփոխության, այն է՝ դասական մեր հողերը գոնե մասամբ վերադարձնելու հարցումն է ումնում կննա: Այդպես անանագությունները անարգելի են այդ սահմանները, թե՛ ոչ: Դիվանագիտություն ասում են, թե վիտերի սարաբների հարցը միս է կարելի է բաժնացնել, հարաբերու-

թյանը հետամուտ լինելու մեր իրականից: Արեւմտյան փաստաբանությունը այնուհետեւ անանագրված «երկու երկրների միջեւ գոյություն ունեցող ընդհանուր սահմանի փոխադարձ ճանաչում» ձեռակերտումից դեմ է խոսալ փել անձեռ գնով: Ավիտարներ, նախալալալ է: Բայց ուրահող էր իրական խոսալիլ այս անանագություններում «ընդհանուր սահմանի փոխադարձ ճանաչում» ձեռակերտումից: Ձե՛ որ թուրքական կողմում էլ անփորձ մանկիկներ չեն նստան ու գիտեն, թե ինչ են ուղում հայեր իրենցից: Ցախազանց սարքեր «խալային կասեղիսներ» ունեն բանակցող երկրները, բավական է հիշել միայն բնակչության սարքերումները: Ըստ երեսույթին, սա իմ օտս նախադասումն է, ուի ընդունումից հակալական կողմը չէր կարող խոսալիլ, եթե ուղում էր ունենալ վերցնելով և ք եւ գ կեռելը:

Փորձե՛ք, թե՛ ոչ

Կա եւս մի դասադան, որ կասկած է համուցում այս գործերի առթիվ, դա այն է, թե ուլիեր են դրանք իրականացնողները: Առաջին անգամ չէ, որ ասել են, թե ներկայիս իստող հարակական վերնախավը, մերձ ասած, վստահություն չի ներցում: Նրա բնույթագրերն են՝ անվճարական ու փոխադարձ, եւ նա, այդ վերնախավը, իր այս բացասական հակադեմումով անձեռ փայլադիտիկն վարակում է հասարակությանը: Նման փայլադիտական վերնախավի դաճադան միս երկուդ կա, որ նա կարող է չի ունե բավականաչալի հոսալի: Սակայն ինչ վերաբերում է այս անանագություններին, աղա, ուրա՛ն ցույց է սալիս վերն արված վերլուծությունը, առ այսր երկու ակալալալական դեկլարությունը արել է լավագույն հնարալիցը: Գոյա կա, որ աղադարում էլ արդյուս կլինի: Ահալել եւս, որ հայ-թուրքական հարաբերությունների հարցում իստանական վերնախավ ու նա անձեռագրերը հակառակողը Արեւն Տեր-Պետրոսյանի մոտեցումները խոհում բավական մնան են, ու Տեր-Պետրոսյանը հետադարձ եւ կզանա աջակցել այս հարցում Սերժ Սարգսյանին:

Դեմ է հնարալուություն սալ, որ փորձ անեն սահմանը բացել սալու: Այս դասադանությունը եթե կողմենք, նորը կարող է չի ունե երկու ժամանակ:

ՄԱՐԿՆԵՐԻ ԽՈՍԱԿՆԵՐԻ

